

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

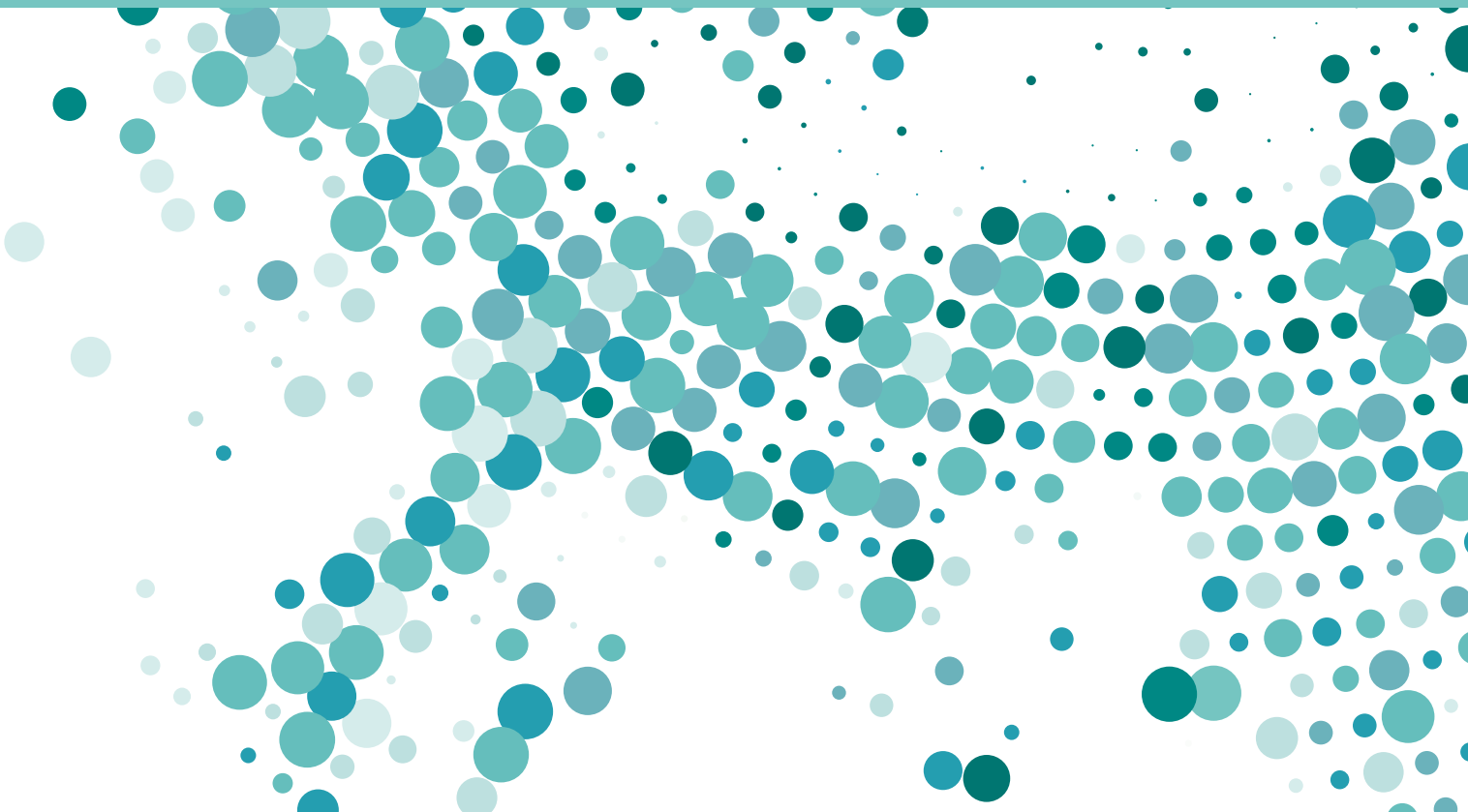
Väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsaus 1/2016

Teematilannekatsaus:

Väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvät rikokset 2015

SISÄMINISTERIÖN JULKAISU 23/2016

Sisäinen turvallisuus

Väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsaus 1/2016

Teematilannekatsaus:

Väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvät rikokset 2015

SISÄMINISTERIÖN JULKAISU 23/2016

Sisäinen turvallisuus

Sisäministeriö

ISSN 2341-8524

ISBN 978-952-324-102-2 (PDF)

Taitto: VNHY/Tietotuki- ja julkaisuyksikkö/Anitta Tärkkan

Helsinki 2016

Sisäministeriö

KUVAILELEHTI

Julkaisu päivämäärä: 31.8.2016

Tekijät: Työryhmä, pj. kehittämisspäälikkö Tarja Mankkinen

Julkaisun laji: Tilannekatsaus

Julkaisun nimi: Väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsaus 1/2016

Tiivistelmä: Sisäministeriö on julkaissut vuodesta 2013 säännöllisesti kaksi kertaa vuodessa väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsauksen. Tilannekatsauksen julkaiseminen on osa väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisevää työtä ja kansallisen toimenpideohjelman toimeenpanoa. Tilannekatsauksen 1/2016 teemana on ekstremistiset rikokset Suomessa vuoden 2015 aikana. Tavoitteena on antaa tietoa siitä, miten paljon Suomessa tapahtuu väkivaltaiseen ääriajatteluun perustuvia rikoksia, mitkä toimijat ovat niistä vastuussa ja millaisissa teko-olosuhteissa rikokset yleensä tehdään. Tilannekatsauksessa tarkastellaan rikosilmoituksiin kirjattuja rikosepäilyjä, jotka liittyvät väkivaltaiseen ekstremismiin. Katsauksessa on määriteltä, mitä ekstremistisellä rikoksella tarkoitetaan.

Tilannekatsauksen mukaan väkivaltaisten ekstremististen rikosten määrä ei lisääntynyt vuonna 2015. Sekä äärioikeistolainen että maahanmuuttovastainen liikehdintä aktivoituivat ja tulivat näkyvämmiksi, mutta niihin liittyvää väkivaltarikollisuutta ei havaittu merkittävästi aiempaa enemmän. Sen sijaan turvapaikanhakijatilanne vaikuttaa synnyttäneen Suomeen uuden viharikosilmion: vastaanottokeskuksiin kohdistuneet tuhotyörikkokset. Turvapaikanhakijoiden määrän laskettua vuoden 2016 aikana aiempien vuosien tasolle vastaanottokeskuksiin kohdistuneita tuhotyörikkoksia ei ole enää ilmennyt. Vuonna 2015 poliisin tietoon tulleita viharikoksia koskeva tutkimus julkaistaan syksyllä 2016. Ennakkotietojen mukaan poliisin tietoon tulleiden viharikosten määrä lisääntyi vuonna 2015. Rajanveto joidenkin viharikosten ja väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvien rikosten välillä on ajoittain haastavaa. Suuri osa ekstremistisistä väkivaltarikoksista on viharikoksia, mutta vain pieni osa kaikista viharikoksista on väkivaltaista ekstremismia.

Avainsanat: väkivalta, ekstremismi, radikalisoituminen, rikos

Muut tiedot: Julkaisu on saatavana PDF-tiedostona osoitteesta www.intermin.fi/julkaisut.

Sarjan nimi ja numero: Sisäministeriön julkaisu 23/2016

ISSN: 2341-8524

ISBN: 978-952-324-102-2 (PDF)

Kokonaissivumäärä: 24

Kieli: Suomi

Jakaja: Sisäministeriö

Kustantaja: Sisäministeriö

Inrikesministeriet

PRESENTATIONSBLAD

Utgivningsdatum: 31.8.2016

Författare: Arbetsgrupp, ordf. utvecklingschef Tarja Mankkinen.

Typ av publikation: Lägesöversikt

Publikation: Våldsam extremism, lägesöversikt 1/2016.

Referat: Inrikesministeriet har sedan 2013 regelbundet två gånger om året publicerat en översikt av läget i fråga om våldsam extremism. Publicerandet av lägesöversikten är en del av det arbete som utförs i syfte att förebygga våldsam radikaliserings och extremism och för att genomföra det nationella åtgärdsprogrammet. Temat för lägesöversikten 1/2016 är extremistiska brott i Finland 2015. Målet är att ta fram information om i vilken utsträckning det i Finland begås brott som utgår från våldsamt extremtänkande, vem som ligger bakom gärningarna och under hurdana förhållanden brotten vanligtvis begås. I lägesöversikten behandlas sådana i polisanmälningarna registrerade brottsmisstankar som har samband med våldsam extremism. I översikten definieras vad som avses med extremistiska brott.

Enligt översikten ökade antalet brott som baserar sig på våldsam extremism inte under 2015. Både den extremhögra och invandrarfientliga rörelsen aktiverades och blev synligare, men det framgick inte att andelen våldsbrottslighet med anknytning till detta skulle ha ökat i någon betydande mån. Däremot verkar situationen i fråga om asylsökande ha gett upphov till en ny våg av hatbrott i Finland: sabotagebrott som riktades mot förläggningar för asylsökande. I och med att antalet asylsökande under 2016 minskat till samma nivå som under tidigare år har det inte mera skett sabotagebrott mot förläggningar. Undersökningen om hatbrott som kommit till polisens kännedom 2015 publiceras hösten 2016. Enligt förhandsuppgifter ökade antalet hatbrott som kommit till polisens kännedom under 2015. Gränsdragningen mellan vissa hatbrott och brott med anknytning till våldsam extremism är tidvis utmanande. En stor del av de extremistiska våldsbrotten är hatbrott, medan endast en liten del av alla hatbrott kan betraktas som våldsam extremism.

Nyckelord: våld, radikaliserings, extremism, brott

Övriga uppgifter: Publikationen finns på finska i PDF-format på www.intermin.fi/publikationer.

Seriens namn och nummer: Inrikesministeriets publikation 23/2016

ISSN: 2341-8524

ISBN: 978-952-324-102-2 (PDF)

Sidoantal: 24

Språk: Finska

Distribution: Inrikesministeriet

Förläggare/utgivare: Inrikesministeriet

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO	8
1 TILANNEKATSAUS KAHDESTI VUODESSA	9
2 TILANNEKATSAUSTA LUKIESSA HUOMIOITAVIA ASIOITA	10
3 VÄKIVALTAISEN EKSTREMISMIN JA SIIHEN LIITTYVÄN RIKOLLISUUDEN MÄÄRITELMÄ	11
4 EKSTREMISMIIN LIITTYVÄT RIKOKSET VUONNA 2015	13
4.1 Väkivaltainen äärioikeisto	13
4.2 Väkivaltainen ääriyhteisö ja radikaali vaihtoehtoliikettä	16
4.2.1 Ydinvoiman vastainen liikettä	16
4.3 Uskonnolla perustettu väkivaltainen ekstremismi	17
4.4 Yksittäiset toimijat	18
5 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	19
5.1 Yhteenveto	19
5.2 Johtopäätökset	20

Johdanto

Väkivaltaisen ekstremismin teematilannekatsauksen 1/2016 aiheena ovat Suomessa vuonna 2015 tapahtuneet ekstremistiset rikokset. Katsauksessa tarkastellaan jonkin verran myös näiden rikosten kehitystä vuoden 2016 alkupuolella.

Tilannekatsauksen tavoitteena on antaa tietoa siitä, miten paljon Suomessa tapahtuu väkivaltaiseen ääriajatteluun perustuvia rikoksia, mitkä toimijat ovat niissä vastuussa, miten rikokset jakautuvat alueellisesti ja millaisissa teko-olosuhteissa rikokset yleensä tehdään. Tietoa voidaan hyödyntää kansallisesti ja paikallistasolla väkivaltaiseen ääriajatteluun perustuvien rikosten vähentämiseksi ja ennaltaehkäisemiseksi.

Tilannekatsauksen aihe on ajankohtainen ja perusteltu useasta syystä. Turvapaikanhakijoiden määrän merkittävä kasvu Euroopassa ja myös Suomessa erityisesti syksyllä 2015 vaikutti väkivaltaisten ääriilikkeiden toimintaan. Väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsauksessa 2/2015 arvioitiin, että *”turvapaikanhakijoiden määrän nopea kasvu vaikuttaa monella tavoin väkivaltaiseen ekstremismiin Suomessa. Viha- ja väkivaltapuhe leviää erityisesti sosiaalisessa mediassa. Tämä lisää eri väestöryhmien välistä vastakkainasettelua, turvattomuutta ja voi heikentää yhteiskuntarauhaa... Sosiaalisessa mediassa leviävä viha- ja väkivaltapuhe voivat kannustaa erityisesti henkisesti tasapainottomia henkilöitä väkivallan käyttöön”*. Ekstremististen rikosten tarkastelulla pystytään osaltaan arvioimaan, miten aiemmassa tilannekatsauksessa esitetyt mahdolliset uhkat ovat toteutuneet.

Suomessa tehtiin syksyllä 2015 ja alkuvuonna 2016 iskuja vastaanottokeskuksia vastaan. Julkisessa keskustelussa esitettiin näkemyksiä iskujen tekijöiden motiiveista ja iskujen mahdollisista yhteyksistä väkivaltaisiin ääriilikkeisiin. Julkisen keskustelun seurauksena syntyi erilaisia käsityksiä väkivaltaisten ekstremististen rikosten todellisesta määrästä. Varsin yleisesti nähtiin, että ekstremistisen rikosten määrä Suomessa lisääntyi merkittävästi syksyn 2015 aikana. On tärkeää, että ekstremististen rikosten määrästä on luotettavaa tietoa. Väkivaltaisten ääriilikkeiden toiminnan yhtenä tavoitteena on levittää käsitystä siitä, että niiden toiminta on laajalle levinnyttä ja aktiivista.

Väkivaltaista ekstremismia koskevan julkisen keskustelun lisääntyminen nosti esille kysymyksen siitä, miten väkivaltainen ekstremismi näkyy rikollisuutena, ja mitä tällöin tarkoitetaan ekstremistisellä rikoksella. Määritelmää käytettiin ensimmäisen kerran elokuussa 2013 julkaistussa väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsauksessa. Tässä tilannekatsauksessa määritelmää käsitellään aiempaa tarkemmin ja sitä on käytetty tilannekatsauksen aineistona olleiden rikostapausten valinnassa.

Sisäministeriön johdolla laadittu tilannekatsaus perustuu Suojelupoliisin, Keskusrikospoliisin ja paikallispoliisin tietoihin, ja katsaus on laadittu yhteistyössä näiden kanssa.

1 Tilannekatsaus kahdesti vuodessa

Sisäministeriö koordinoi väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisyä Suomessa ja julkaisee puolivuositain väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsauksen. Ensimmäinen katsaus julkaistiin vuoden 2013 alussa. Tilannekatsauksen julkaiseminen on osa väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisevää työtä ja kansallisen toimenpideohjelman toimeenpanoa. Tilannekatsauksia on tähän asti tuotettu kahdenlaisia, yleisiä ja teematilannekatsauksia. Yleistä kehitystä kuvaava tilannekatsaus kattaa kaikkien Suomessa esiintyvien väkivaltaisten ääriliikkeiden toiminnan ja kehityksen tarkastelun. Teematilannekatsauksessa paneudutaan yksityiskohtaisemmin kulloinkin valittuun ajankohtaiseen aiheeseen. Aiemmin on julkaistu kaksi teematilannekatsausta. Ensimmäinen julkaistiin vuoden 2014 alussa, ja se käsitteli vuoden 2013 itsenäisyyspäivänä tapahtunutta mellakointia. Toinen julkaistiin vuoden 2015 alussa, ja se käsitteli väkivaltaisen ääriajattelun ilmenemistä suomalaisissa oppilaitoksissa sekä erityisesti oppilaitoksiin liittyvää väkivaltaisen ääriajattelun muotoa, "koulusurmakulttia".

Tilannekatsauksen tavoitteena on antaa tietoa Suomessa toimivista väkivaltaisista ääriliikkeistä ja muista sellaisista aatteellisista liikkeistä, joihin kansainvälisen kokemuksen, toiminnan luonteen tai viranomaisten havaintojen perusteella liittyy väkivallan käytön riski. Sen tarkoituksena on helpottaa laajaa yleisöä, eri alojen ammattilaisia sekä järjestöjä tunnistamaan ja ennalta ehkäisemään väkivaltaista radikalisoitumista ja ekstremismiä omassa toiminnassaan. Väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisy on tärkeää, sillä näiden vaikutukset ihmisiin, yhteisöihin ja yhteiskuntarauhaan ovat yksittäisiä tekoja laajempia.

Tilannekatsaukset löytyvät sisäministeriön verkkosivulta osoitteesta <http://www.intermin.fi/fi/turvallisuus/rikostorjunta/radikalisoituminen>.

2 Tilannekatsausta lukiessa huomioitavia asioita

Tässä tilannekatsauksessa tarkastellaan vuonna 2015 rikosilmoituksiin kirjattuja **rikosepäilyjä**, jotka liittyvät väkivaltaiseen ekstremismiin. Näistä rikosepäilyistä vain pienessä osassa rikosprosessi on edennyt lainvoimaiseen tuomioon asti (esitutkinta, syyteharkinta, tuomioistuinkäsittely). Osa esitutkinnoista on yhä avoinna ja osassa asiaan ei ole saatu riittävästi selvyyttä, minkä vuoksi ne on keskeytetty. Joitakin esitutkintoja on lopetettu, kun asianomistajalla ei ole ollut rangaistusvaatimusta, tai kun rikos on kokonaisuutena arvioiden ilmeisen vähäinen eikä yleinen tai yksityinen etu vaadi syytteen nostamista¹. Tilannekatsauksesta on jätetty pois ainoastaan sellaiset rikosilmoitukset, joihin liittyvässä esitutkinnassa tai syyteharkinnassa rikoksen tunnusmerkistön ei katsota täyttyneen. Osa tähän katsaukseen valikoituneista tapauksistakin saattaa myöhemmin johtaa tällaiseen päätökseen.

Tilannekatsauksen tiedot perustuvat **poliisin tietoon tulleisiin rikoksiin** eikä se kuvaa väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvän kokonaisrikollisuuden määrää. Kokonaisrikollisuus sisältää myös piilorikollisuuden (rikokset, jotka eivät tule poliisiin tietoon). Eri rikoslajien kokonaisrikollisuudesta saadaan tietoa kyselytutkimusten avulla. Suomessa ei toistaiseksi ole tehty kyselytutkimusta ekstremististä rikoksista. Yleisesti piilorikollisuuden määrä niissä rikoslajeissa, joita tämän katsauksen perusteella ekstremistiset rikokset usein edustavat (mm. väkivaltarikokset ja laittomat uhkaukset), on suuri. Väkivaltarikosten osalta piilorikollisuuden määrä pienenee sen mukaan, mitä vakavammasta väkivallasta on kyse eikä esimerkiksi henkirikollisuudessa ole Suomessa juurikaan piilorikollisuutta. Näin ollen voidaan arvioida, että ekstremististen rikosten kokonaismäärä on ainakin lievempien väkivallantekojen ja uhkausten osalta merkittävästi suurempi kuin tässä tarkastellut poliisiin tietoon tulleet rikokset.

Rikosilmoitusten **kirjaamistapoihin ja -käytäntöihin** liittyy merkittäviä vaihteluja. Nämä liittyvät erityisesti tapauksiin, joissa rikoksen tekijöinä on useampia henkilöitä. Rikosilmoitukset voidaan kirjata tapahtumittain, jolloin esimerkiksi kaikki jossakin mielenosoituksessa tehdyt rikokset ja rikoksesta epäillyt kirjataan samaan rikosilmoitukseen. Rikosilmoitukset voidaan kirjata myös henkilöittäin, jolloin yhdessä rikosilmoituksessa on kaikki tietyn henkilön tietyissä tilanteissa tekemät rikokset. Mikäli rikoksesta

epäillyt on kyetty tunnistamaan, jokaiselle epäillylle kirjataan pääsääntöisesti oma rikosnimike samassa rikosilmoituksessa. Jos esimerkiksi kymmenen henkilöä heittelee mielenosoituksen yhteydessä poliiseja kivillä ja henkilöt saadaan kiinni, asiasta kirjataan poliisin rikosilmoitusjärjestelmään kymmenen rikosnimikettä virkamiehen vastustaminen tai virkamiehen väkivaltaisen vastustaminen – yksi rikosnimike kullekin epäillylle. Mikäli tekijöitä ei saada kiinni eikä kyetä tunnistamaan, asiasta saatetaan kirjata vain yksi edellä mainittu rikosnimike ja selostusosaan teonkuvaus ”mielenosoittajajoukko heitteli poliiseja kivillä”. Näin samankaltaisesta tapahtumasta saattaa rikostilastoihin päätyä joko kymmenen rikosta tai vain yksi rikos. Tällaisella kirjaamiskäytäntöjen vaihtelulla on vaikutusta rikosten kokonaismäärään. Tässä tilannekatsauksessa rikosten määrä on laskettu rikosnimikkeistä, jolloin yhdestä rikosilmoituksesta saattaa tulla useampi yksittäinen rikos tarkasteluun.

Väkivaltaisten ekstremististen rikosten kokonaismäärään vaikuttavat tietyt yksittäiset tapahtumat. Tähän katsaukseen liittyvässä analyysissä tuli ilmi **yksittäisiä joukkotapahtumia**, joihin liittyen on kirjattu useita rikosilmoituksia sekä rikosnimikkeitä. Näin esimerkiksi yhden rauhanomaiseksi tarkoitetun joukkotapahtuman kärjistyminen väkivaltaiseksi saattaa johtaa jopa useisiin kymmeneen rikosepäilyihin. Ottaen huomioon ekstremististen rikosten pieni kokonaismäärä saattaa tällaisen yksittäisen tapahtuman vaikutus rikosten vuosittaiseen kokonaismäärään olla suhteellisesti hyvinkin merkittävä – etenkin, jos tarkasteltavien rikosten kokonaismäärä on muuten pieni.

Väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvien rikosten **tunnistamiseen liittyy useita vaikeuksia**. Rikosten motiivit tai osa niistä saattaa olla rikosilmoituksen laatimishetkellä epäselvä, ja tällöin rikoksen luonnetta on arvioitava sen muiden piirteiden kautta. Myös rajanveto joidenkin viharikosten ja väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvän rikoksen välillä on ajoittain haastavaa. Suuri osa ekstremistisistä väkivaltarikoksista on viharikoksia, mutta vain pieni osa kaikista viharikoksista on väkivaltaista ekstremismia. Poliisin rikosilmoitusjärjestelmässä tapaus voidaan luokitella viharikokseksi, mutta ekstremistisille rikoksille tällaista luokittelua ei ole. Ne on tunnistettava muista rikosten tai rikoksesta epäillyn taustatekijöistä. Rikoksen tekijän kuuluminen johonkin ääriryhmään tai -liikkeeseen ei kuitenkaan automaattisesti tee rikoksesta ekstremististä.

¹ Esitutkinnan toimittamatta jättämisestä, lopettamisesta tai rajoittamisesta säädetään esitutkintalain 3-luvussa ja lain oikeudenkäynnistä rikosasioissa 1-luvussa.

3 Väkivaltaisen ekstremismin ja siihen liittyvän rikollisuuden määritelmä

Väkivaltaisella ekstremismillä tarkoitetaan sitä, että väkivaltaa käytetään, sillä uhataan, siihen kannustetaan tai se oikeutetaan aatemaailmalla perustellen. Väkivaltainen radikalisoituminen on prosessi, jonka myötä yksilöt päätyvät käyttämään väkivaltaa tai uhkaamaan sillä, kannustamaan siihen tai oikeuttamaan sen aatemaailmalla perustellen. Aatemaailmalla tarkoitetaan jaettuja ajatusrakennelmia, joiden lähtökohtina ovat tulkinnat ihmisryhmistä, maailmasta, uskonnosta, ihmisten ja valtioiden välisistä suhteista, ihmisarvosta, pyhästä sekä ei-pyhästä tai vastaavista sekä yksilön toimintaa ohjaavista uskomuksista².

Väkivaltaisen ekstremismin määritelmästä johtuen ekstremistisiksi rikoksiksi katsotaan kaikki vuonna 2015 tehdyt, poliisin tietoon tulleet väkivaltarikokset, väkivaltaan yllyttämiseen liittyvät rikokset ja väkivallalla uhkaukset, joiden motiivi liittyy tekijän aatemaailmaan. Myös yritykset ja eri osallisuuden muodot huomioidaan (rikoskumppanuus, avunanto, yllytys, välillinen tekeminen). Väkivaltarikoksilla tarkoitetaan tässä rikoslain 21 luvun mukaisten henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten lisäksi kaikkia sellaisia rikoksia, joiden tunnusmerkistöön kuuluu henkeen tai terveyteen kohdistuva vahinko tai vaara tällaisesta vahingosta³. Vaikka väkivaltaiset ääriliikkeet ja niiden jäsenet tekevät omaisuuteen kohdistuvia rikoksia, näitä ei edellä maini-

tun kansallisen määritelmän vuoksi tässä tarkastella. Esimerkiksi ääriliikkeen jäsenen tekemä vahingonteko ei näin ollen tule tilannekatsauksessa tarkasteltavaksi, mutta sitä vastoin esimerkiksi tuhotyörikos tulee, koska siihen liittyy omaisuusvahingon lisäksi hengen tai terveyden vaara.

Lisäksi ekstremistisiksi rikoksiksi katsotaan sellaiset tunnistettuihin väkivaltaisiin ääriliikkeisiin kuuluviksi tiedettyjen henkilöiden tekemät edellä mainitut väkivaltarikokset, joiden motiivina ei selkeästi ole muu seikka kuin aatemaailma. Muita väkivallan syitä voivat olla esimerkiksi muuhun rikollisuuteen liittyvä väkivalta, yksityiselämään liittyvä riita tai perhe- ja lähisuhdeväkivalta. Tämän perusteella esimerkiksi äärioikeistolaisten skinhead-jengien jäsenen spontaani katuväkivalta katsotaan ekstremistisiksi rikoksiksi. Tälle on kaksi perustetta. Yksilötasolla on oletettavaa ja käytössä olevan tutkimustiedon mukaan johdonmukaista, että väkivaltaisen ääriliikkeen jäsenen kynnys käyttää väkivaltaa yleisesti on alhaisempi kuin vastaavassa tilanteessa olevan ääriliikkeeseen kuulumattoman henkilön. Näin ollen ekstremistiseksi väkivallaksi katsotaan kaikki väkivaltarikollisuus, joka liittyy väkivaltaisiin ääriliikkeisiin ilmiönä. Yhteiskunnan turvallisuuden kannalta kyse on myös siitä, että näkyvien ääriliikkeiden käyttämä väkivalta on väliseellistä riippumatta väkivallan kohteesta tai hetkellisestä

² II Kansallinen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin kansallinen toimenpideohjelma 29.4.2016.

³ Alla on lueteltu kaikki rikosnimikkeet, jotka on huomioitu aineistossa:

RL 11: joukkotuhonta, joukkotuhonnan valmistelu, rikos ihmisyyttä vastaan, törkeä rikos ihmisyyttä vastaan, sotarikos, törkeä sotarikos, lievä sotarikos, kidutus, kiihottaminen kansanryhmää vastaan (väkivaltaan yllyttävät teot), törkeä kiihottaminen kansanryhmää vastaan

RL 14: vaalirikos, poliittisten toimintavapauksien loukkaaminen, kokouksen estäminen

RL 15: oikeudenkäytössä kuuluttavan uhkaaminen

RL 16: virkamiehen väkivaltainen vastustaminen, virkamiehen vastustaminen

RL 17: julkinen kehottaminen rikokseen, mellakka, väkivaltainen mellakka, väkivaltaisen mellakan johtaminen, yleisen järjestyksen aseellisen rikkomisen valmistelu, järjestystä ylläpitävän henkilön vastustaminen

RL 21: tappo, murha, surma, pahoinpitely, törkeä pahoinpitely, törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelu, lievä pahoinpitely, törkeä kuolemantuottamus, tappeluun osallistuminen, vaaran aiheuttaminen

RL 25: törkeä vapaudenriisto, törkeä ihmiskauppa, panttivangin ottaminen, panttivangin ottamisen valmistelu, laitton uhkaus

RL 34: tuhotyö, törkeä tuhotyö, yleisvaarallisen rikoksen valmistelu, kaappaus

RL 34a: kaikki rikokset

RL 44: räjähdერიkos, varomaton käsittely

motiivista - yleinen väkivallan uhka lisää liikkeen pelotevaikutusta. Tämä voi heikentää ihmisten turvallisuuden tunnetta ainakin paikallisesti.

Osa ekstremistisistä rikoksista on viharikoksia⁴, mutta viharikoksista vain osa on ekstremistisiä. Tätä arvioitaessa on kiinnitetty huomiota siihen, onko rikos tehty kokonaisella aatemaailmalla perustellen vai onko motiivina vain uhrin tiettyyn ominaisuuteen kohdistuva viha. Rikoksen suunnitelmallisuus, tekijän tiedossa olevat yhteydet väkivaltaisiin ääriliikkeisiin ja muut motiivia selittävät tekijät määrittävät tätä. Vastaavasti esimerkiksi koulu- ja joukkosurma-uhkauksista ekstremistisiksi rikoksiksi luetaan sellaiset teot, joissa uhkaukseen tai tekijään liittyy merkkejä joukko- ja koulusurmien tekijöille tyypillisistä aatemaailmoista. Näistä esimerkkeinä voidaan mainita aiempien koulu- ja joukkosurmien ihannointi, manifestit, todennettu ihmisviha ja toiminta internetissä.

---

⁴ Rikoslain 6 luvun 5 pykälässä määritellään, millaisin motiivein tehdystä rikoksista tulee tuomita ankarampaan rangaistukseen kuin muista syistä tehdyt vastaavanlaiset rikokset. Viharikokset määritellään siinä seuraavasti: "Rangaistuksen koventamisperusteita ovat: ...4) rikoksen tekeminen rotuun, ihonväriin, syntyperään, kansalliseen tai etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, seksuaaliseen suuntautumiseen tai vammaisuuteen perustuvasta vaikuttimesta taikka niihin rinnastettavasta muusta vaikuttimesta".

Koska väkivaltainen ekstremismi ei ole oikeudellinen käsite, sen suhdetta terrorismirikoksiin, jotka puolestaan ovat laissa määritelty, ei voida määritellä yksiselitteisesti. Kuitenkin tällä hetkellä ne teot tai tekoihin liittyvät suunnitelmat, joita arvioidaan terrorismina, ovat aatemaailmaan liittyviä ja siten myös väkivaltaista ekstremismia. Tällaisia ovat esimerkiksi uskonnolla perustellut terroriteot sekä separatististen liikkeiden tekemät terrori-iskut⁵. Koska määritelmän mukaan kaikki aatemaailmalla perusteltu väkivalta on väkivaltaista ekstremismia, voidaan näin ollen sanoa, että terrorismi on väkivaltaisen ekstremismin äärimäinen muoto.

---

⁵ Separatististen liikkeiden tavoitteena on irrottaa kansa tai kansanosamävaltiosta. Esimerkkinä näistä liikkeistä on Espanjan baskimaalla toiminut ETA.

4 Ekstremismiin liittyvät rikokset vuonna 2015

4.1 Väkivaltainen äärioikeisto

Vuonna 2015 äärioikeistolaiseen väkivaltaiseen ekstremismiin liittyviä rikosepäilyjä kirjattiin 33 kappaletta (21 rikosilmoituksessa). Rikokset jakautuivat nimikkeittäin seuraavasti:

Rikosnimike	Lukumäärä
Pahoinpitely	11
Kiihottaminen kansanryhmää vastaan	6
Lievä pahoinpitely	3
Väkivaltaisen mellakan johtaminen	2
Virkamiehen väkivaltainen vastustaminen	2
Törkeä pahoinpitely	1
Vainoaminen	1
Ampuma-aserikos	1
Laiton uhkaus	1
Väkivaltainen mellakka	1
Mellakka	1
Virkamiehen vastustaminen	1
Törkeä kiihottaminen kansanryhmää vastaan	1
Toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen tai aineen hallussapito	1
YHTEENSÄ	33

Suurimman yksittäisen rikoskokonaisuuden muodosti elokuussa 2015 Jyväskylässä tapahtunut *Suomen Vastarintaliikkeen* (SVL) jäsenten mellakointi. SVL järjesti tuolloin julkisen katutaapahtuman, joka sujui itsessään rauhallisesti. Tapahtuman jälkeen muutamat liikkeen jäsenet hyökkäsivät sivullisten henkilöiden kimppuun pahoinpidellen heitä. Poliisin puututtua tapahtumien kulkuun SVL:n jäsenet estivät poliisin toimintaa fyysisesti. Tapauksesta kirjattiin rikosilmoitus, jossa on kymmenen yksit-

täistä rikosnimikettä, muun muassa väkivaltainen mellakka, väkivaltaisen mellakan johtaminen, pahoinpitely ja virkamiehen väkivaltainen vastustaminen. Rikoksista on ollut epäiltyä yli 20 henkilöä, joista osa on Ruotsin Vastarintaliikkeeseen kuuluvia Ruotsin kansalaisia. Epäillyt ovat 19–36-vuotiaita miehiä.

SVL liittyy myös yhtä lukuun ottamatta kaikkiin niihin tapauksiin, joissa epäillyn rikoksen nimikkeenä on kiihottaminen kansanryhmää vastaan. Epäillyt rikokset on tehty levittämällä järjestön rasistista materiaalia sisältäviä lentolehtisiä julkisille paikoille tai asuintalojen postilaatikoihin. Yhdessä tapauksessa asianomistaja on kokenut lentolehtisen sisällön siinä määrin uhkaavana, että tapauksesta on kirjattu törkeä kiihottaminen kansanryhmää vastaan sekä lisäksi vainoaminen, laitton uhkaus ja törkeä kiristys. Yhdessäkin edellä mainituista rikoksista ei ole tiedossa olevia yksilöityjä rikoksesta epäiltyjä. Yhdessä tapauksessa rikosepäily liittyy niin sanotun skinhead-konsertin järjestämiseen. Konsertissa esitettiin rasistisia sanoituksia sisältävää musiikkia. Kokemusten mukaan rikoksen tunnusmerkistön täyttyminen on tämänkaltaisissa kiihottaminen kansanryhmää vastaan -rikosepäilyissä kuitenkin melko epävarmaa.

Satunnaisia väkivaltaisten äärioikeistolaisiksi profiloituneiden henkilöiden tekemiä pahoinpitelyrikoksia tuli ilmi 12 kappaletta, joista neljässä motiivi on ilmeisen rasistinen. Yksi rikoksista on kirjattu törkeänä pahoinpitelynä, sillä asianomistajaa on muun muassa potkittu päähän. Kahdeksassa tapauksessa rikoksesta epäillyt ovat rasistiseen skinhead-liikkeeseen kuuluvia henkilöitä. Kolmessa tapauksessa epäillyt kuuluvat katupartiointiryhmään, johon liittyy rasistisia piirteitä. Kyseiset rikokset eivät kuitenkaan liity varsinaiseen partiotoimintaan. Yhdessä pahoinpitelyssä epäilty on SVL:n jäsen. Noin puolet näistä spontaaneista väkivaltarikoksista tapahtui pääkaupunkiseudulla ja loput useissa kaupungeissa eri puolella Suomea. Rikoksista epäillyt ovat valtaosaltaan 20–35-vuotiaita miehiä. Rikokset ovat tapahtuneet pääosin kaupunkien keskusta-alueilla yöaikaan.

Uusi rasistinen viharikosilmiö:

VASTAANOTTOKESKUISIIN KOHDISTUNEET TUHOPOLTOT

Vuoden 2015 aikana Suomeen saapui ennätysmäärä turvapaikanhakijoita. Samanaikaisesti, vuoden loppupuolella, maassamme nousi esiin meillä aiemmin harvinainen rasistinen viharikosilmiö: turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksiin kohdistuvat tuhotyöt tai niiden yritykset. Tällaisia tapauksia tuli poliisin tietoon vuoden 2015 aikana kaikkiaan 15 kappaletta.

Vastaava ilmiö on havaittu myös useissa muissa Euroopan maissa, muun muassa Saksassa, Ruotsissa ja Norjassa. Kyse on siis jossain määrin Euroopan laajuisesta ilmiöstä, joka on keskittynyt turvapaikanhakijoiden keskeisimpiin kohdemaihin. Saksassa yksi turvapaikanhakija on kuollut vastaanottokeskukseen kohdistuneessa tuhopoltossa. Suomessa henkilövahingoilta on toistaiseksi vältytty.

Tietoon tulleissa tuhopoltoissa kohteena ollut rakennus on sytytetty tai yritetty sytyttää palamaan ja tekijänä on ollut kohteen ulkopuolinen henkilö. Rikosenimikkeenä on tuhotyö, törkeä tuhotyö, törkeä vahingonteko tai näiden rikosten yritys. Yleisin rikoksen tekotapa on ollut polttopullon heittäminen kohteeseen.

Rikokset ovat tapahtuneet vuoden 2015 syyskuun ja joulukuun välillä. Vuoden 2016 puolella viranomaisten tietoon on tullut ainoastaan yksi tuhopolttopaus. Näyttääkin siltä, että ilmiön aktivoituminen ja sen kiivain vaihe ovat ajoittuneet tilanteeseen, jossa Suomeen saapuvien turvapaikanhakijoiden määrä on ollut suurimmillaan. Alkuvuoden 2016 aikana hakijamäärät ovat selvästi laskeneet eikä myöskään tuhopolttoja ole –yhtä poikkeusta lukuun ottamatta – esiintynyt.

Tapahtuneet tuhopoltot voidaan lähtökohtaisesti luokitella rasistisiksi rikoksiksi, koska ne liittyvät turvapaikanhakijatilanteeseen ja ovat kohdistuneet turvapaikanhakijoiden majoitustiloihin. Vuonna 2015 tapahtuneilla rikoksilla, joiden tekijät ovat tiedossa, ei ole havaittu olevan kytköksiä järjestäytyneeseen ääriliikkeitään.

Niissä tapauksissa, joissa tuhotyörikoksen tekijät ovat tiedossa, tekijöinä on ollut paikallinen henkilö tai henkilöitä, joilla ei ole minikäänlaisia yhteyksiä ääriryhmiin. Päätös rikoksen tekemisestä vaikuttaa useassa tapauksessa syntyneen ainakin jossain määrin spontaanisti henkilön ollessa päihteiden vaikutuksen alaisena. Asiassa ei voida kuitenkaan tehdä johtopäätöksiä ennen kuin kaikki tutkinnat on saatu päätökseen.

Rikosten edellä kuvatuista ominaispiirteistä johtuen kyseisiä tapauksia ei voida pitää tässä katsauksessa käytetyn määritelmän mukaisina väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvinä rikoksina vaikkakin kyseessä on ollut vakava, henkeen ja terveyteen kohdistuva viharikosilmiö.

Tuhopolttoiskut ja verkkokeskustelu

Syksyllä 2015 esitettiin pelkoja siitä, että sosiaalisessa mediassa leviävä viha- ja väkivaltapuhe voivat kannustaa väkivallan käyttöön. Helsingin yliopistossa on käynnissä poliittisen väkivallan mahdollisuutta koskeva tutkimus, ja seuraavassa alustavia tietoja tutkimuksessa esille tulleista seikoista:

Syksyllä 2015 vastaanottokeskuksiin tehdyt iskut vaikuttavat tämänhetkisten tietojen perustella lähinnä yksittäisten henkilöiden päähänpistoilta, joihin alkoholilla on ollut osuutta. Teot kuvastavat silti voimakkaasti vallitsevaa ilmapiiriä ja ovat olleet osaltaan myös vaikuttamassa sen kehittymiseen. Vastaanottokeskuksiin kohdistuneita iskuja ei ole juuri tehty edeltävinä vuosina. Ei varmasti ole sattumaa, että niiden määrä lähti voimakkaaseen kasvuun juuri syksyn 2015 aikana, kun keskustelu maahanmuutosta kiristyi turvapaikanhakijoiden määrän lisääntymisen myötä. Vastaanottokeskuksiin kohdistetut tuhopolttoiskut saivat maahanmuuttokriittisessä verkkokeskustelussa osakseen sekä paheksuntaa että ymmärrystä. Vaikka iskut tuomittiin useaan otteeseen, niille myös löydettiin lieventäviä asianhaaroja. Valtiovallan ja sen harjoittaman maahanmuuttopolitiikan nähtiin usein olevan syyllinen iskuihin. Hallituksen kaltaisten toimijoiden uumoiltiin joko kiristävän maahanmuuttoon liittyviä jännitteitä tahallaan tai olevan sokeita maahanmuuton realiteeteille sekä harjoittamansa politiikan seurauksille. Demokraattisten vaikutusmekanismien toimimattomuuden ja turvapaikanhakijoiden kantasuomalaisiin kohdistaman väkivallan, erityisesti seksuaaliväkivallan, koettiin samoin tuottaneen vastareaktion. Myös erilaisten suvaitsevaisten tahojen, kuten Suomen Punaisen Ristin ja median, nähtiin myötävaikuttaneen toiminnallaan yhteiskunnallisten paineiden purkautumiseen väkivaltana. Iskujen moraalista oikeutusta rakennettiin luonnehtimalla niitä mm. isänmaalliseksi toiminnaksi ja keinoksi torjua turvapaikanhakijoiden tuottama uhka, eritoten kantasuomalaisiin kohdistuva väkivalta. Iskujen vakavuutta vähäteltiin vertaamalla niitä turvapaikanhakijoiden väkivallantekoihin, ja tyhjillään oleviin rakennuksiin kohdistettuja iskuja luonnehdittiin samoin ihmisten vahingoittamista vähäpätöisemmäksi toiminnaksi. Tekovälineiden kelvottomuutta ja iskujen toteuttamistavan puutteellisuutta pidettiin verkkokeskustelussa myös lieventävänä seikkana. Vähättelyn lisäksi iskuista käytettiin erilaisia kiertoilmauksia, kuten poltetun maan taktiikka ja vainovalkeiden sytytys. Samoissa verkkokeskusteluissa valtiovallan väitettiin kääntäneen selkensä kansalleen ja maahanmuuton vastustajien iskut koettiin tuomittavan mm. maahanmuuttajien ja vasemmistoradikaalien väkivallantekojen ankarammin.

Vaikka tuhopolttoiskut olisivat itsessään olleetkin yksittäisten ihmisten tekemiä, huomion arvoista on joka tapauksessa se, että niille vaikuttaa löytyvän huomattavasti enemmän ymmärtäjiä kuin vastaaville väkivallanteoille aiemmin Suomessa. On syytä painottaa, että kaikki maahanmuuttoon kriittisesti suhtautuvat eivät edelleenkaan hyväksy väkivallan käyttöä missään muodossa. Iskuista käyty verkkokeskustelu kuitenkin osoittaa, että osana maahanmuuttokriittistä keskustelua on muotoutumassa oikeutus ja merkitys väkivallan käytölle tavoitteiden saavuttamiseksi.

4.2 Väkivaltainen ääri­vasemmisto ja radikaali vaihtoehtoliikehdintä

Anarkistiseen ja antifasistiseen liikehdintään liittyviä ekstremistisiä rikoksia kirjattiin tarkastelun ajanjaksona yhteensä 16 kappaletta.

Rikosnimike	Lukumäärä
Virkamiehen vastustaminen	11
Virkamiehen väkivaltainen vastustaminen	3
Järjestystä ylläpitävän henkilön vastustaminen	1
Toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen tai aineen hallussapito	1
YHTEENSÄ	16

Valtaosa näistä rikoksista liittyy anarkistihenkisten radikaalien antifasistien toimintaan itsenäisyyspäivänä 2015. Aktivistit organisoivat Helsingissä *Vapaus pelissä* -mielenosoituksen, joka oli suunnattu samanaikaisesti käynnissä ollutta kansallismielistä 612-tapahtumaa vastaan. Aktivistien julkilausuttuna tavoitteena oli häiritä 612-kulkuetta ja jopa estää sen eteneminen. Kun antifasistien suunnitelmat kariutuivat, heidän väkivaltapotentiaalinsa konkretisoitui odotetusti poliisia vastaan. Tapahtumista kirjattiin kaikkiaan 12 rikosilmoitusta, joissa oli yhteensä 13 väkivaltaiseen ekstremismiin kytkeytyvää rikosepäilyä.

Kaikissa rikosepäilyissä on kyse poliisiin kohdistuneesta kivien heittelystä. Valtaosa teoista tapahtui mielenosoituksen loppupuolella tilanteessa, jossa poliisi oli piirittänyt osan anarkisteista Helsingin Etu-Töölössä. Kaksi vakavinta rikosta tapahtui hieman tätä aiemmin Hietaniemessä, kun mielenosoittajat pyrkivät poliisin kielloista huolimatta lähestymään 612-kulkueen marssijoita. Rikoksista on ollut epäiltyä sekä miehiä että naisia, jotka ovat iältään pääosin 20–30-vuotiaita.

Viranomaisiin ja erityisesti poliisiin kohdistuva vastarinta on radikaalille anarkistiliikkeelle hyvin tyypillinen toimintamalli. Siihen turvaututaan usein tilanteissa, joissa viranomaiset joutuvat puuttumaan anarkistien muuhun laittomaan toimintaan, esimerkiksi juuri mielen-osoitusten yhteydessä tapahtuvaan mellakointiin. Anarkistit saattavat tietoisesti hakeutua – aivan kuten itsenäisyyspäivänä – tilanteisiin, joissa asetelma heidän ja

vastakkaista aatetta edustavien toimijoiden sekä viranomaisten välillä kärjistyy. Anarkistien tavoitteena on saada heidän käyttämänsä väkivalta näyttämään oikeutetulta.

Itsenäisyyspäivänä kirjatusta rikoksista noin puolet on sellaisia, joissa esitutkinta on myöhemmin lopetettu, koska epäiltyjen syyllisyydestä ei ole arvioitu saadun riittävää näyttöä. Vaikka kaikkien rikosten osalta tekijöitä ei ole pystytty todistettavasti identifioimaan, ovat kaikki kyseiset ekstremistiset rikokset kuitenkin tosiasiallisesti tapahtuneet itsenäisyyspäivän mielenosoituksen yhteydessä ja teko-olosuhteiden perusteella on pääteltävissä, että teot liittyvät tekijän aatemaailmaan.

Muita anarkistiseen liikehdintään liittyviä väkivaltaisia ekstremismirikoksia tuli ilmi kolme kappaletta. Helsingissä kirjattiin rikosilmoitus erään anarkistien mielenosoituksen yhteydessä. Poliisin ohjatessa mielenosoituskulkueen etenemistä tilanne kärjistyi väkivaltaiseksi, kun mielenosoittajat alkoivat heitellä kiviä poliiseja kohti. Tapahtumaa tutkittiin virkamiehen väkivaltaisena vastustamisena. Tekijöinä oli useita henkilöitä, mutta heitä ei kyetty yksilöimään. Saman tapahtuman yhteydessä anarkistit vahingoittivat myös ajoneuvoja ja kiinteistöjä.

Kaksi muuta anarkisteihin liittyvää rikosta olivat yksittäisten anarkistien tekemiä. Pääkau-punkiseudulla nuori anarkistimies uhkasi vartijaa väkivallalla, ja Keski-Suomessa erään anarkistin hallusta löydettiin julkisella paikalla teräse.

Aineiston hankinnan yhteydessä tuli edellä mainittujen tapausten lisäksi esille muutamia rikosilmoituksia, joissa oli piirteitä anarkistisesta tai antifasistisesta ekstremismistä. Tekijät ja teon motiivit jäivät esitutkinnoissa kuitenkin siinä määrin epäselviksi, että tapausten luokittelu väkivaltaiseen ekstremismiin liittyviksi rikoksiksi ei ole perusteltua.

4.2.1 Ydinvoiman vastainen liikehdintä

Ydinvoiman vastaisessa liikehdinnässä ilmeni vuonna 2015 väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvää toimintaa. Fennovoiman uuden ydinvoimalahankkeen vastustajat aloittivat keväällä 2015 protestikampanjan Pyhäjoen Hanhikivellä. Mielenilmausten seurauksena kirjattiin useita kymmeniä rikosilmoituksia, joista valtaosassa ei kuitenkaan ole kyse väkivallasta. Väkivaltaiseen ekstremismiin liittyviä rikosepäilyjä kirjattiin 8 rikosilmoitukseen yhteensä 12 kappaletta.

Rikosnimike	Lukumäärä
Pahoinpitely	6
Lievä pahoinpitely	2
Laiton uhkaus	2
Järjestystä ylläpitävän henkilön vastustaminen	2
YHTEENSÄ	12

Kaikki edellä mainitut teot ovat tapahtuneet Pyhäjoen ydinvoimalatyömaalla tai sen läheisyydessä. Rikokset ovat kohdistuneet ydinvoimalahankkeen parissa työskenteleviin henkilöihin.

Pahoinpitely- ja vastustamisrikoksissa asianomistajia on muun muassa lyöty, potkittu, kaadettu maahan ja vastustettu fyysisesti kiinnioton estämiseksi. Laittomissa uhkauksissa asianomistajia on uhattu metallisella astalolla lyömisellä ja tappamisella. Osaan tapauksista on liittynyt myös muita rikoksia, kuten varkaus ja vahingonteko.

4.3 Uskonnolla perusteltu väkivaltainen ekstremismi

Uskonnolla perusteltua väkivaltaista ekstremismia tarkastellaan eri tavoin eri maissa. Esimerkiksi Ruotsissa uskonnolla perusteltuihin väkivaltaisiin ekstremistisiin ryhmiin luetaan uskonnolliset ryhmät, joiden aatemaailma on vahvasti mustavalkoista ja jotka pyrkivät eristämään jäsenensä ympäröivästä yhteiskunnasta ja joiden rikollinen toiminta kohdistuu ryhmien omiin jäseniin.

Suomessa uskonnolla perustellusta väkivaltaisesta ekstremismistä näkyvimmin on ollut esillä väkivaltainen jihadismi. "Väkivaltaisella jihadismilla" tarkoitetaan niitä kansainvälisiä väkivaltaisia poliittisia liikkeitä, jotka perustelevat väkivallan käyttöä omalla, valtavirrasta poikkeavalla tulkinnallaan islamin uskonnosta ja sen suhteesta yhteiskuntaan. Liikkeen ideologia rikkoo useita islamin sääntöjä, jotka kieltävät väkivallan käytön. Liikkeelle onkin tyypillistä, että se julistaa valtavirran islamin kannattajat vääräuskoisiksi oikeuttaakseen väkivallan heitä ja muita vastaan. Tämä käytäntö tunnetaan takfirismina. Tunnetuimmat väkivaltaisen takfirismin edustajat ovat terroristiset järjestöt kuten al-Qaida sekä "islamilaisena valtiona", IS:nä, ISIS:nä, ISIL:nä ja Daeshina tunnettu järjestö.

Vuonna 2015 Keskusrikospoliisi ja paikallispoliisi käynnistivät kymmenkunta väkivaltaiseen jihadismiin liittyvää, terrorismirikoksina ja niitä sivuavia rikoksia koskevaa esitutkintaa. Rikosnimikkeinä jutuissa ovat terroristisessa tarkoituksessa tehty murha, värväys terrorismirikoksen tekemistä varten ja terroristisessa tarkoituksessa tehty laiton uhkaus. Näiden lisäksi muut terrorismia sivuavat tapaukset liittyivät laittomiin uhkauksiin, pahoinpitelyihin, törkeisiin vapaudenriistoihin, lapsikaappauksiin sekä väärennös- ja ampuma-aserikoksiin. Terrorismiin liittyvien rikosepäilyjen lisääntyminen on seurausta pääosin Syyriaan suuntautuvasta vierastaistelijailmiöstä. Syksyllä 2015 käynnistyi ensimmäinen rikostutkinta, jossa epäillyt ovat syksyllä 2015 maahan saapuneita turvapaikanhakijoita ja epäilty rikos on tapahtunut ulkomailla.

Terrorismia lievempi, uskonnolla perusteltu väkivaltarikollisuus ei ole huomattavan yleistä väkivaltaisen jihadismin kannattajilla. Tällä on merkitystä erityisesti väkivaltaisesti radikalisoituneiden tai radikalisoitumisvaarassa olevien tunnistamisessa; väkivallan käyttö tai sillä uhkaaminen arjessa ei sinällään kerro siitä, onko henkilö radikalisoitunut vai ei, eikä vastaavasti se, että henkilö ei ole käyttäytynyt väkivaltaisesti, sulje pois mahdollisuutta siitä, että hän olisi radikalisoitunut. Väkivaltaisen radikalisoitumisen ja rikosentekoalltiuden yhteydestä ei kuitenkaan tämän katsauksen aineiston perusteella voi tehdä laajempia johtopäätöksiä.

Noin neljäsosalla väkivaltaiseen jihadismin tunnistetuista riskihenkilöistä on taustallaan rikosepäily aiemmasta väkivaltarikoksesta ja arviolta muutamaa kymmentä näistä henkilöistä voidaan pitää taustaltaan rikollisina, joilla on useita väkivalta- ja muita rikosepäilyjä. Rikostapaukset eivät yleisesti ottaen liity henkilön aatemaailmaan. Tyypillisesti väkivaltaisen jihadismin kannattajat myös pyrkivät olemaan paljastamatta aatemaailmaansa julkisesti, jolloin tällaista rikollisuutta ei ole tarkoituksenmukaista tarkastella ekstremistisinä rikoksina samalla tavoin kuin näkyvien väkivaltaisten ääriliikkeiden väkivaltarikoksia.

Vuonna 2015 noin viidesosa riskihenkilöistä oli epäiltynä erilaisista rikoksista. Puolet rikoksista oli lieviä liikenne- ja rikosrikoksia ja viidesosa oli erilaisia omaisuus-, petos- ja väärennysrikoksia. Noin 15 % rikosepäilyistä liittyi edellä mainittuihin terrorismirikokseen ja niitä sivuaviin tapauksiin. Joillakin henkilöistä esiintyi myös

huumausainerikoksia. Omaisuusrikokset ja huumausainerikokset liittyvät yleensä henkilön rikolliseen elämäntapaan, päihderiippuvuuteen ja syrjäytymiskierteeseen.

4.4 Yksittäiset toimijat

Vuonna 2015 ei tullut ilmi yhtään niin sanotun yksittäisen toimijan tekemää laajamittaista väkivallantekoa. Yksittäisellä toimijalla tarkoitetaan henkilöä, joka voi toteuttaa terrori-iskun tai muun laajamittaisen tai muuten yhteiskunnallisesti merkittävän väkivallanteon, kuten joukkosurman, itsenäisesti ilman minkään ryhmän tai järjestön tukea.

Poliisilla oli viime vuonna tutkittavana kolme sellaista törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelua, joissa rikosilmoitustiedot viittaavat yksittäisen toimijan muodostamaan uhkaan. Näissä tapauksissa henkilön esittämän uhkauksen tai käyttäytymisen perusteella oli syytä epäillä kyseisen henkilön suunnittelevan ja valmistelevan ampuma-aseella toteutettavaa väkivallantekoa sellaiseen kohteeseen, jossa oleskelee paljon ihmisiä. Kahdessa tapauksessa epäilyllä oli hallussaan ampu- ma-ase tai pääsy aseisiin.

Kahdessa tapauksessa esitutkinnassa ei kuitenkaan löytynyt uskottavia viitteitä rikoksen valmistelusta tai epäilyn tosiasiallisesta aikomuksesta toteuttaa väkivallanteko. Yhden tapauksen oikeuskäsittely on myöhemmin tänä vuonna. On mahdollista, että tapaus päättyy törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelun osalta tuomitsematta jättämiseen, mutta tapauksen ollessa vielä auki se lasketaan mukaan tämän katsauksen tilastoon.

5 Yhteenveto ja johtopäätökset

5.1 Yhteenveto

Tilannekatsaukseen koottujen tietojen mukaan vuonna 2015 oli yhteensä 62 rikosepäilyä, jotka täyttivät väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvän rikoksen määritelmän. Teot on esitetty alla olevassa taulukossa rikosnimikkeittäin ja ääriliikkeen muotojen perusteella jaoteltuna:

RIKOSNIMIKE	ÄO	ÄV	YV	YT	UE	Yht.
Pahoinpitely	11		6			17
Virkamiehen vastustaminen	1	11				12
Kiihottaminen kansanryhmää vastaan	6					6
Virkamiehen väkivaltainen vastustaminen	2	3				5
Lievä pahoinpitely	3		2			5
Järjestystä ylläpitävän henkilön vastustaminen		1	2			3
Laiton uhkaus	1		2			3
Väkivaltaisen mellakan johtaminen						2
Toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen tai aineen hallussapito	1	1				2
Törkeä pahoinpitely	1					1
Ampuma-aserikos	1					1
Väkivaltainen mellakka	1					1
Mellakka	1					1
Törkeä kiihottaminen kansanryhmää vastaan	1					1
Vainoaminen	1					1
Törkeään henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelu				1		1
YHTEENSÄ	33	16	12	1		62

ÄO = Äärioikeisto, ÄV = Ääriivasemmisto, YV = Ydinvoiman vastainen radikaaliliikettä, YT = Yksinäiset toimijat, UE= uskonnolla perusteltu väkivaltainen ekstremismi

Tässä tunnistetuista 62 ekstremistisestä väkivaltarikoksesta yli puolet (33 kpl) liittyvät äärioikeiston toimintaan. Näistä 33 rikosepäilystä 19:ssä epäiltyä on Suomen Vastarintaliikkeen (SVL) jäseniä. Rikoksista kymmenen on tapahtunut samassa välikohtauksessa. Rikosepäilyt kiihottamisesta kansanryhmää vastaan liittyvät SVL:n tyypilliseen propagandan levittämiseen lentolehtisten ja muun vastaavan materiaalin avulla.

Äärioikeistolaisista rikosepäilyistä 12 tapauksessa kyse oli rasistiseen skinhead-liikkeeseen kuuluvien tai vastaavien yksilöiden spontaanista katuväkivallasta. Näistä rikoksista neljässä vaikutti olevan rasistinen motiivi. Kaikki 13 rikosta on tulkittavissa spontaaneiksi aggression ilmauksiksi, joissa olosuhteet ovat olleet otolliset väkivaltaisesti radikalisoituneen äärioikeistolaisen henkilön väkivallankäytölle.

Äärivasemmistolainen ekstremistinen väkivalta liittyy yleensä valtaosaltaan tiettyihin yksittäisiin anarkistien tai anarkistihenkisten aktivistien järjestämiin tapahtumiin. Näin oli myös viime vuonna, kun 16 rikoksesta 14 tehtiin yhden, itsenäisyyspäivänä järjestetyn antifasistisen mielenosoituksen, yhteydessä. Itsenäisyyspäivä on jälleen viime vuosina profiloitunut anarkistiliikkeen keskeisimmäksi protestipäiväksi.

Itsenäisyyspäivän mielenosoituksen lisäksi SVL:n väkivaltaiseksi kärjistynyt joukkotapahtuma lisäsi ekstremististen väkivaltarikosten lukumäärää prosentuaalisesti huomattavan paljon. Näiden kahden tapauksen yhteydessä kirjattiin yhteensä noin 35 % kaikista ekstremistisistä väkivaltarikoksista.

5.2 Johtopäätökset

Suomalainen väkivaltainen ääriliikehdintä edelleen varsin vähäistä ja maltillista.

Tämän katsauksen valossa väkivaltainen ekstremismi ei merkittävällä tavalla ilmene rikollisuutena Suomessa ja siihen liittyviä rikoksia tapahtuu suhteellisen vähän. Yhtään ilmiöön liittyvää Suomessa tehtyä henkirikosta ei ole havaittu, ja pahoinpitelyistä ainoastaan yksi on kirjattu törkeänä tekemuotona. Esimerkiksi pahoinpitelyrikoksia tulee Suomessa ilmi vuosittain yli 30 000, joten väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvien pahoinpitelyrikosten määrä (17) on marginaalinen. Suomalainen ääriliikehdintä vaikuttaa kokonaisuutena arvioiden olevan käytännön tasolla ja eurooppalaisessa vertailussa suhteellisen maltillista. Suo-

nessa on kuitenkin väkivaltapotentiaalia omaavia ääriliikkeitä ja -ryhmiä, jotka ajoittain kohdistavat väkivaltaa tai sen uhkaa viranomaisia, vähemmistöryhmiä tai poliittisia vastustajiaan kohtaan. Ekstremististen rikosten kirjoon kuuluvat joukkosurmat aiheuttavat toteutuessaan useimmiten lukuisia kuolonuhreja ja vahingoittavat yhteiskuntaa laajasti. Kansallisella väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisyn toimenpideohjelmalla pyritään vähentämään tällaisiin äärimmäisiin liikkeisiin rekrytoituvien yksilöiden määrää ja näin osaltaan pitämään Suomi turvallisena maana elää ja asua.

Turvapaikanhakijatilanne ei lisännyt ekstremististen rikosten määrää Suomessa

Eurooppaan suuntautunut pakolaisvirta ja Suomeen saapuneiden turvapaikanhakijoiden ennätyksellisen suuri määrä eivät näytä tämän katsauksen valossa vaikuttaneen merkittävästi ekstremististen väkivaltarikosten määrään. Alustavien tietojen mukaan ainakin Ruotsissa ja Saksassa ääriliikkeiden tekemät rikokset olisivat lisääntyneet viime vuoden jälkimmäisellä puoliskolla. On tärkeää saada lisää tietoa siitä, miten hyvin ekstremistiset rikokset tunnistetaan ja miten näiden rikosten määrän kehittyä Suomessa muun muassa sen vuoksi, että väärellä tai epämääräisellä tiedolla koskien näiden rikosten määrää on vaikutuksia ihmisten turvallisuuden tunteeseen ja kokemuksiin suomalaisesta yhteiskunnasta. Turvapaikanhakijatilanteen vähäinen vaikutus ekstremistiseen rikollisuuteen on havaittu myös Suojelupoliisin tiedonhankinnassa. Suojelupoliisin näkemyksen mukaan sekä äärioikeistolainen että maahanmuuttovastainen liikehdintä aktivoituivat ja tulivat näkyvämmiksi viime vuonna, mutta niihin liittyvää väkivaltarikollisuutta ei havaittu aiempaa merkittävästi enemmän.

Poliisin tietoon tulleiden viharikosten määrä lisääntyy

Poliisi on seurannut viharikosten määrän kehitystä Suomessa vuodesta 1997. Vuodesta 2008 lähtien eri vuosia kuvaavat tiedot ovat yhteismitallisia. Viharikosten määrää koskevat tiedot saadaan Poliisiammattikorkeakoulussa vuosittain tehtävällä tutkimuksella. Vuoden 2015 tilannetta koskeva tutkimus julkaistaan syksyllä 2016. Poliisin tietoon tulleiden viharikosten määrä on aiempina vuosina pysynyt samalla tasolla usean vuoden ajan.

Vuoden 2015 tilanteesta saatujen ennakkotietojen perusteella näyttäisi kuitenkin siltä, että poliisin tietoon tulleiden viharikosten määrä olisi lisääntynyt merkittävästi. Tämän taustalla saattaa vaikuttaa yhteiskunnallinen keskustelu ja sen myötä poliisin ja viharikosten uhrien lisääntynyt tietoisuus siitä, mikä on viharikos.

Kirjaamisessa vaihteluita - vaikeuttaa luotettavaa tietojen keräämistä

Väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvien rikosten tunnistaminen ja tilastointi ei ole ongelma-tonta. Tässä katsauksessa käytetyllä tiedonhankinta- ja analyysimenetelmällä arvioidaan kuitenkin saatavan vahvasti suuntaa antava tulos ekstremistisen väkivaltarikollisuuden yleisyydestä ja luonteesta Suomessa. Poliisihallitus on antanut yleisen rikosten kirjaamista koskevan ohjeen, mutta tästä huolimatta kirjaamisessa on edelleen eroja poliisilaitosten ja tapausten välillä. Ekstremistisellä väkivallalla on yksittäisiä rikoksia laajempia yhteiskunnallisia vaikutuksia, ja tästä syystä olisi tärkeää, että rikosten määrän kehitystä voidaan seurata luotettavasti.

Iskut vastaanottokeskuksia kohtaan uusi ilmiö

Turvapaikanhakijatilanne vaikuttaa synnyttäneen Suomeen uuden viharikosilmiön, vastaanottokeskuksiin kohdistuneet tuhotyörikokset. Vuonna 2015 tapahtuneista 15 tuhotyörikoksesta yksikään ei kuitenkaan käytettävissä olevien tietojen valossa täytä ekstremistisen rikoksen tunnusmerkistöä. Turvapaikanhakijoiden määrän laskettua vuoden 2016 aikana aiempien vuosien tasolle vastaanottokeskuksiin kohdistuneita tuhotyörikoksia ei ole ilmennyt.

Poliittisen väkivallan uhka on kasvanut

Poliittisen väkivallan uhka on ollut Suomessa pieni usean vuosikymmenen ajan. Helsingin yliopistossa valmisteilla olevan tutkimuksen mukaan nyt on olemassa monia merkkejä siitä, että yhteiskunnallinen ilmapiiri on kiristynyt. Väestön mielipiteet vaikuttavat polarisoituneen voimakkaasti ja vihapuhe on lisääntynyt. Suhtautuminen useisiin ajankohtaisiin kysymyksiin, kuten turvapaikanhakijoihin, jakaa ihmisiä voimakkaasti. Ero aiempien vuosikymmenien konsensushenkiseen ilmapiiriin ja kansalaisyhteiskunnan suhteellisen laimeaan poliittiseen kiinnostukseen on suuri.

Tutkimuksen mukaan on huolestuttavaa, että Suomessa on meillä useita kehityskulkuja, jotka yhteiskuntatieteissä yleisesti yhdistetään poliittisen väkivallan mahdollistumiseen. Näiden olosuhteiden ja tekijöiden olemassaolo ei automaattisesti johda väkivaltaisuuksiin, mutta lisää riskiä niihin. Keskeinen osatekijä matkalla kohti poliittista väkivaltaa on väkivallan oikeutusta ja merkitystä rakentava puhe. Poliittisesta väkivallasta tulee tarkoituksenmukainen, oikeutettu ja jopa välttämättömältä tuntuva vaihtoehto vasta sitten, kun sille on rakennettu tarkoitus ja oikeutus. Hyvin yleisesti tätä oikeutusta ja merkitystä rakentavat henkilöt ovat eri henkilöitä kuin ne, jotka ryhtyvät niistä inspiroituneina ja rohkaistuneina toimintaan.

Uusi kehityssuunta - ydinvoiman vastustamisessa myös väkivalta käytössä

Uutena ekstremistisenä ilmiönä nousi viime vuonna esiin ydinvoiman vastaisten aktivistien harjoittama väkivalta. Väkivaltaisten toimintamallien käyttö ydinvoiman vastaisessa protestiliikettä dinnässä oli yllättävää, mutta aktiivinen ydinvoiman vastainen protestointi sinänsä oli odotettavissa. Ydinvoima energiamuotona on Euroopassa laskusuunnassa, ja muutamat Euroopan maat ovat jo tehneet päätöksen ydinvoiman käytöstä luopumisesta lähitulevaisuudessa. Täysin uuden ydinvoimalan rakentaminen Suomeen eroaa tästä eurooppalaisesta valtavirrasta, ja se herättää laajaa vastustusta ympäristöaktivistien piirissä. Väkivaltaisia toimintamalleja saattavat selittää uusi, aiempaa radikaalimpi, aktivistisukupolvi sekä mielenilmauksiin osallistuneet ulkomalaiset radikaalin linjan aktivistit.

Sisäministeriö PL 26, 00023 Valtioneuvosto

Inrikesministeriet PB 26, 00023 Statsrådet

www.intermin.fi

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET